

Razgovor o problematiki slovenskega bančništva - sreda, 18 oktobra 2017

- **Zabeležka s spremnim dopisom** -

1. Spremni dopis k Zabeležki

Spoštovani kolegi,

naj se v imenu SINTEZE-KCD še enkrat zahvalim za vaše prispevke na razgovoru o slovenskem bančništvu.

Na tem razgovoru je bilo izrečenih mnogo tehtnih misli, tako o vzrokih naše bančne krize kot o njenem poteku in sedanjem stanju bančništva pri nas. In seveda tudi o odgovornosti za to dogajanje.

Vaše razprave smo skušali povzeti in povezati in nastal je predlog »zabeležke«, ki vam ga pošiljamo z namenom, da ga po potrebi dopolnite oziroma nas opozorite, če smo kje »zašli« ali po nerodnosti izgubili katero od vaših tehtnih misli.

Povedano in zabeleženo pa vsekakor odpira najtežje vprašanje: kaj lahko storimo, da bi se sedanje invalidno stanje našega bančništva čim prej normaliziralo? Seveda ni v naši moči direktno odločanje in ukrepanje. Vse vzvode ima v rokah naša politika. Toda, saj veste: ta se praviloma zgame, samo če jo nekdo nekam sune ali če njej prične teči voda v grlo.

Vprašanje za nas se torej postavlja: kaj lahko storimo, da bi slovenska politika pričela ukrepati in to v pravi smeri? Naj organiziramo nekakšno javno razpravo na to temo? Naj poskusimo poiskati prostor v medijih za nekakšno »okroglo mizo« na to temo? Naj oblikujemo poseben projekt, v katerem ste pripravljeni sodelovati, kjer bomo pripravili nekaj predlogov ukrepanja? Naj ustanovimo nekakšen »Strateški svet« (ste pripravljeni sodelovati v njem?), ki bo pripravil (vsaj) izhodišča za nekakšno »bančno politiko«?

V SINTEZI-KCD menimo, da je čas za kaj takega pravšen. Bližajo se parlamentarne volitve, stranke oblikujejo volilne programe, mogoče lahko kaj naših misli prispevamo vanje ali celo pripeljemo v koalicijsko pogodbo kot njihov dogovor oziroma obvezo – ne glede na to, kdo bo to pogodbo sklepal.

Skratka, veseli bomo vašega odgovora, posebej kakšnega predloga ali nasveta. In, seveda, nadaljnjega sodelovanja.

2. Zabeležka razgovora o problematiki slovenskega bančništva (predlog)

V sredo, 18 oktobra 2017 je SINTEZA-KCD organizirala strokovni razgovor o razmerah v slovenskem bančništvu, ki se ga je udeležilo nekaj dobrih poznavalcev te problematike: B. Ivanc, A. Cetinski, J. Mencinger, J. Stegne, Z. Ivanušič, B. Kordež, T. Kotnik, K. Verbič, prisotni pa so bili tudi: Ž. Rus, D. Babič, E.M. Pintar, M. Marc. Zaradi zadržanosti so se opravičili: P. Glavič, S. Svilan, M. Košak, F. Štiblar, M. Zaplotnik, A. Tomaž.

Čeprav je bil za razgovor uvodoma pripravljen širši spisek aktualnih vprašanj, se je pokazalo, da se problematika osredotoča na eni strani na razloge za začetke krize v slovenskem bančništvu, ki segajo vse tja v leto 2005, ko se je Slovenija pridružila EU, na drugi strani pa na sedanje stanje oziroma vprašanje, kaj lahko oziroma moramo storiti, da bi se stanje normaliziralo.

Pri tem moramo uvodoma poudariti, da ta zabeležka ne povzema nobenih sklepov ali dogovorov, temveč poskušamo v njej predstaviti le tiste misli oziroma teze posameznih razpravljavcev (in povezave med njimi), ki so v nadaljnjih razpravah spodbudile največ komentarjev in tako usmerjale razpravo.

1. ZAPOREDJE SLUČAJNOSTI ALI RAZVIDEN SCENARIJ?

Bolj kot se odmika obdobje največje krize slovenskega bančništva (in sanacija bank), več podatkov o dogajanju postaja dostopnih. Hkrati pa se z njimi odkriva velika povezanost, vzročno sosledje in celo soodvisnost posameznih dogodkov, ki vse bolj kažejo, da so potekali po določenem scenariju, ne po zakonih slučajnosti.

Tudi če te misli zaradi argumenta, da je to nekakšna »teorija zarote«, ne sprejmemo, ni mogoče spregledati notranje logike dogajanja, ki kaže na nasilno uveljavljanje profitnih interesov in interesov po moči (obvladovanju) s strani mednarodnih skladov in bančnih sistemov.

2. TRI OBDOBJA SLOVENSKE BANČNE KRIZE?

2.1. Mednarodno zadolževanje Slovenije

Slovenija je bila že ob vstopu v EU od mednarodnih skladov in velikih bančnih sistemov usmerjana v hitro mednarodno zadolževanje (za to zadolževanje je dobil takratni finančni minister g. Bajuk tudi mednarodno priznanje). Pri tem je značilno, da glavni posojiljemalec v tem obdobju ni bila država, temveč so to bile banke v imenu svojih komitentov oziroma lastnikov.

2.2. Prenos zadolžitve na državo

Drugo obdobje zaznamuje bankrot grškega bančnega sistema in reagiranje največjih grških upnikov, bank posojilodajalcev v Nemčiji in Franciji. Te so najprej izsilile mednarodno (med-državno) finančno »pomoč« Grčiji, s katero so njihove terjatve prevzele države, članice evro območja, tudi tiste, katerih banke pri kreditiranju Grčije sploh niso sodelovale, med njimi tudi Slovenija.. Šele, ko so bile velike banke poplačane z javnimi sredstvi članic evro območja, so pristopili k preurejanju bančnega sistema z uveljavitvijo načela »bail in« namesto načela »bail out«

V projektu zloglasne »trojke« so bile enostavno določene države, ki jim je bila po posebnih metodah »ugotovljena« visoka stopnja tveganja finančnih neskladij in posledično obvezna sanacija bank. V skupino teh držav je bila uvrščena tudi Slovenija, čeprav je bila njena zunanja zadolženost bistveno manjša od večine drugih držav, bančna solventnost pa bistveno boljša, kot so jo nakazovali nekateri posebej prilagojeni stresni testi naših bank.

2.3. Vsiljen obseg prekomerne sanacije slovenskih bank in omejitev njihovega poslovanja

Prekomerna sanacija slovenskih bank (skoraj za polovico) sama po sebi ne bi predstavljala tako velikega problema, če je ne bi spremljale zahteve po omejitvi poslovnih aktivnosti bank in njihovi obvezni odprodaji. Slovenija se je znašla v situaciji, da je prisiljena prodajati banke po ceni, ki je nižja od sanacijskih vložkov vanje, kar dejansko pomeni obliko mednarodnega bančnega rop. (primer prodaje NKBM, podobno grozi pri obvezni prodaji NLB).

3. IMAMO DANES V SLOVENIJI INVALIDEN BANČNI SISTEM ?

Vsi podatki kažejo, da naš bančni sistem zaradi omejitev poslovanja in zahteve po skorajšnji prodaji tujim lastnikom ne more funkcionirati v skladu s potrebami slovenskega gospodarstva, ki zato v čedalje večji meri postaja odvisno od tujih bančnih sistemov. S prodajo NLB se bo to stanje še poslabšalo, tako za državo kot za podjetja.

Za državo bo, ob nerealno nizki ceni prodaje NLB, ki sama po sebi pomeni nekaj sto milijonsko izgubo, največji problem predstavljala bodoča izguba rezultatov poslovnega uspeha bank. Primer NKBM jasno kaže, da danes slovenska država izgublja, Apollo pa profitira kakih 50 mio evrov letno.

Za podjetja bo osnovni problem predstavljalo dejstvo, da bodo pri iskanju posojil pri tujih bankah (pogosto v lasti njihovih konkurentov) morali tem razkrivati vse svoje poslovne skrivnosti, kar prav gotovo predstavlja razvojni in konkurenčni handicap zanje.

4. ODGOVORNOST SLOVENSKE POLITIKE?

Opisani potek dogajanja razkriva, da se je v zadnjem desetletju v institucijah EU dokončno uveljavil interes in vpliv velikih bančnih sistemov, predvsem Goldmana Sachsa. To se navzven ilustrira zlasti v kadrovskih odločitvah na najvišji ravni EU. Ta politika potiska številne, predvsem manjše in manj razvite članice EU, ki so v EU vstopile v zadnjem desetletju, v izrazito neenakopraven položaj in čedalje bolj neokolonialen odnos.

Kljub tem objektivnim dejstvom pa je jasno, da bi slovenska politika, če bi trdneje stala za našimi nacionalnimi interesi in bila predvsem odločnejša pri njihovem zagovarjanju, lahko dosegla bistveno drugačne odločitve.

Najbolj nevarno za naš nadaljnji razvoj postaja pristajanje na zahtevo EU, da odprodamo NLB. Tu ni samo vprašanje neprimerne cene, temveč gre za mnogo več. Nesporno je namreč, da gospodarstvo, dokler je organizirano v nacionalnem okviru, in država, ki želi ohranjati vsaj del svoje suverenosti, potrebujeta nacionalno bančno hrbtnico.

Glede tega se naša vlada nima kaj pogajati z EU. Zahtevo po ohranitvi bančnega sistema v pretežno slovenski lasti mora jasno postaviti in uveljaviti, ob tem pa v Bruslju postaviti kar nekaj vprašanj o politični in kazenski odgovornosti tistih, ki oblikujejo sedanjo bančno politiko EU. Prav ta politika, ki direktno vodi številne države vzhodnega krila EU v neokolonialen položaj, postaja drugi najpomembnejši razlog za naraščanje odpora proti EU, ki postaja v številnih vzhodnih članicah EU od volitev do volitev vse močnejši.

Slovenska razvojna paradigma temelji tudi na ohranjanju relativne neodvisnosti nacionalnega bančnega sistema. S tem pa to vprašanje postaja eden od kriterijev za ocenjevanje uspešnosti slovenske politike. Zato bo treba vprašanje politične odgovornosti postaviti tudi tistim slovenskim politikom in bančnikom, ki slepo slede neupravičenim zahtevam posameznih funkcionarjev ali teles EU, tudi, kadar je očitno, da so ti v službi interesov lastnikov kapitala.

5. VERTIKALA POLAŠČANJA ALI »PETA KOLONA«?

Zavedati se moramo, da prevlada interesa mednarodnih finančnih skladov in bančnih sistemov v institucijah EU pomeni tudi nastajanje mreže, ki seže v nacionalne okvire posameznih držav in si jih finančno (in politično) podreja in izčrpava.

Podkupovanje kadrov iz vodstev nacionalnih bank z obljubami o visokih mednarodnih funkcijah in podeljevanje mednarodnih priznanj najbolj ubogljivim finančnim ministrom jasno kaže, da so se ti interesi mednarodnih finančnih skladov in bank že uveljavili in to predvsem preko neposrednih namestitev svojih kadrov na ključne položaje posameznih nacionalnih bančnih in političnih sistemov.

Dejstvo, da guvernerja Banke Slovenije de facto postavlja EU, ne pa nacionalna politika, samo razkriva dejansko stopnjo naše ne-suverenosti. Zato je prav tu oprijemališče, kjer mora nacionalna politika pričeti oblikovati svoj odpor do polaščanja naše države, ki nedvomno vodi v trajno izkoriščanje.